

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK.

Egy évre . . . 10 K. — f.
 Hat óra . . . 5 K. — f.
 Három óra . . . 2 K. 50 f.
 Egyes számok ára 20 fillér

BARS

KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS TARSADALMI HETILAP.

HIRDETÉSEK

□ centiméterenként - 4 fillér
 Nyitlteri közlemények garmond soronként 30 fillér.

Gyakori hirdetések és a felünk összeköttetésben levő hird. irodák arengedményben részesülnek.

A kéziratok a szerkesztőséghez küldendők.

Kéziratok vissza nem adatnak.

FELELŐS SZERKESZTŐ: HOLLÓ SÁNDOR.

Megjelen vasárnap reggel.

FŐMUNKATÁRS: Dr. KERSÉK JÁNOS.

A hirdetések, előfizetések s a reklamációkat a kladóhivatalba kérjük utasítani.

A LAP KIADÓJA: NYITRAI és TÁRSA r. t.

Az iparfejlesztés.

Nem tagadjuk, az iparfejlesztési akció szépen halad; ámde azt sem, hogy az iparfejlesztés intenzívebb munkájában s általában az iparpolitika csinálásában még sok hiba fordul elő. Különösen észlelhető ez az úgynevezett szubvencióknál. 1842. év óta az iparfejlesztés terén alig van nagyobb visszaélés, mint e tekintetben, amennyiben már valóságos üzletté nőtte ki magát. Annak az összegnek ugyanis, amit szubvenció címén az állam egyeseknek, vállalatoknak ad, 3% sem fordítatik arra a célra, amelyre az engedélyezve van; mert a szubvenciók tulajdonképpen csak arra valók, hogy egészen másra fordítsák: elkártyázzak, elpezsztözzék vagy valamely más nagyzó életmódra, úri passziókra fordítsák.

Szubvencióra szükség van, ezt elismerjük, de csak a legkritikább esetben s akkor is a legszigorúbb ellenőrzés mellett, lévén a szubvenciónak nem az a rendeltetése, hogy vele kor-tes szolgálatokat is jutalmazzanak, amint ez rendszeren történni szokott. Válgjuk, hogy az állami támogatást a hazai ipar terén elvben fenn kell tartani s a gyakorlatban is, mert az önálló vámterület hijjával az állam segítő keze még mindig nem nélkülözhető, csak-hogy a legnagyobb körültekintéssel.

Vegyük a dolgot egyszerű parasztésszel. Mivel nálunk bizonyos iparág vagy egyáltalában nincs meg, vagy pedig igen gyengén van képviselve annyira, hogy a keresletet kielégíteni nem tudja, hát akkor rendszeren szubvencionálunk. De minek? Az a tőke, amely elhelyezést keres, vajjon nem ilyen alkalmakra való? S ha az a tőkes, vállalkozó a pénzt bőségesen kívánja kamatoztatni, ugyan nem-e ezen az úton-módon eszözölheti ezt? Hiszen az csak biztos spekuláció, amikor valaki valamely országban olyan valamit gyárt, ami ott egyáltalában hiányzik.

Általában tehát: szubvencionálásnak leginkább akkor van helye, amikor egy iparágat féltékenyen őriznek a külföldön s a behozatal, meghonosítása nagy áldozatokat igényel. De ily esetben is inkább az állam hozza azt üzembe s ha megindította, engedje át a vállalkozásnak vagy pedig az állami segítséssel csakugyan siessen is s törekdjék előmozdítani, hogy a magyar ipar, a magában rejlő erőket hathatósan érvényesítse s szerveit fejlessze. Általában tehát, a segélyzendő iparágakat meg kell állapítani s meghatározni a segélyezésnek az idejét a termelés-

menységének az alapján; továbbá a segélyzendő iparágaknak az országban való elhelyezését, erre a célra a földgáznak s vízi erőknék a kihasználását. Mert nem szabad elfelejtenünk, hogy a vámtarifai tételeinek megfelelőleg, a vámmal erősebben védett cikk kevésbé szorult támogatásra, mint a csekélyebb vám mellett behozható árú. Igen ovatosan kell eljárni a gyáriparral, mert az ott létesítendő, ahol rá szükség van s ahol megvan hozzá a munkásanyag is, a közlekedési alkalmatlanságok, a vevőképes piacok megközelíthetősége. Az egészséges fejlődésnek a lehetőségét kell megteremtünk s az ipart inkább csak közvetve kell támogatni indusztriál intézményeken keresztül. Nézzünk egy pár jó példát. A textiliparban, mely a hazai szükségletnek csak a 25%-át fedezi s amely a nagy szükségleti kibővítés hiányát legjobban érzi, az alapítások a kibővítéseknél az állam az álló tőke után 25%-al támogatja a pamutipart, 27%-al a lenipart, 20%-al a fésűsgyapjú s szőnyegipart azzal indokolván azt, hogy kereskedelmi mérlegünk passzív lévén, a magyar iparnak a fejlesztésére szubvencióra van szükség. Évenként 5 milliárdnyi iparcikket fogyasztunk s ebből 1440 millió K. értékűt importtal fedezünk. A passzív kereskedelmi mérleg csökkentvén a fogyasztó képességet, szükségünk van nagyszabású iparfejlesztésre már csak azért is, hogy újabb adóterhekre tehesünk szert.

Ámde mindezek, a kereskedelmi mérleg passzivitásának a hátrányait, melyek nem épen mindig mérvadók, nem egészen merítik ki; mert amint már előbb említve volt, sem a kölcsönökkel való támogatása a gyáraknak, amennyiben a segélyezett gyárak az összes gyáripari termelésnek csak 1/7-ed részét szolgáltatják, sem pedig a gépadományozás nem vált be. Legfőleg ha azt vesszük, hogy a segélyezett gyárakban alkalmazott munkások évi keresetének vagy 11% esik a fogyasztási adókra s így ennek a révén, az állam több millió bevételhez, mint némi visszatérítéshez jut. Nézzünk egy másik példát. A lőpor nálunk a monopéliumnak a tárgya s mint robbantószer is némiképpen az. A robbantószerre és a salétromra már a 18. században állott fenn monopélium s Mária-Terézia idejéből ered az egész. Ez a monopélium 1853.-ig csak a lőporra terjedt ki. 1890.-től kezdődőleg a robbanó szereknek a raktározása kormányengedélyhez van kötve; ámde a katonai kincstárnak a gyárai kedvezményes katonai díjazással hozták hazánkba a gyárt-

mányaikat. A tiltakozás ezen eljárás ellen ugyan megtörtént, de eredménytelenül; sőt ellenkezőleg, a magyar robbantó szereknek Ausztriába való bevitelét, sőt az Ausztrián át való vitelét is megnehezítették, mondván, hogy a magyar gyáraknak a gyártási forgalomba való hozatali engedélye nem Ausztriára szól, mert az ellenkezők az Ausztria s Magyarország közti legújabb kiegyezéssel. Még a bosnyák kormány is jobban respektálja az osztrák robbantó szereknek Ausztriába való koncessióját, mint a magyarországi: magyarét. Pedig robbanó szerekben külkereskedelmünk erősen aktív. Arra tehát vigyáznunk kell, hogy szubvenciót csak az kapjon, aki az importálandó tőkével a magyar iparnak az oltárán áldoz; közszállításokban meg csak azok részeltethessenek, akik a hazai ipar iránt való hűséget nem szegik meg.

Igen nagy hátrányul említhető föl, hogy a törvényhatóságok ipari munkáinak, a hazai ipar mellőzésével történő kiadása esetén nincs meg a kellő szigorúság. Szerencse, hogy az ellenőrzés már erre is ki van terjesztve, miáltal milliók menthetők meg a magyar ipar igaz érdekeinek az előnyére.

Sokat tanulhatunk a német ipartól. A német iparnak a külföldi piacokon való teryfoglalása elsősorban arra a körülményre vezetendő vissza, hogy német vállalatok nagy gondot fordítanak a kiviteli piacoknak a beutazására is, lévén az a cél, hogy személyes érintkezés által áruiknak a kelendőségét biztosítsák. Mi ezt is elhanyagoljuk s inkább várjuk az állami szubvenciót; pedig a textil-iparnál s a papiárúnál erre igen nagy szükség volna, kevesebb a nyersanyagnál s a fél gyártmányoknál.

Térjünk át ezek után a kereskedelmi mérlegre s vizsgáljuk, hogy ennek a passzivitása ok-e arra, hogy ipari s kereskedelmi hanyatlásra következtethessünk? Az 1911. évben 260 millió K. volt a passzívum, mi igen nagy összeg s valóban gondolkodóba ejteth bennünket; azonban közelebből vizsgálva, az tapasztalható, hogy a kiviteli s behozatal közt szoros kapcsolat van annyiban, hogy amennyiben emelkedik a kiviteli, rendszeren emelkedik a behozatal is.

A kereskedelmi mérleg újabb passzivitása, az 1909. évi mérleggel veszi kezdetét; mert az tapasztalható, hogy a kiviteli s a behozatal alakulásában, több évtizeden keresztül sem változott a passzívum.

Mert ha rossz a termés, a gabo-

nahányt pótolni kell behozatal által. Igaz, előfordul az is, hogy bőséges aratás mellett emelkedik a behozatali többlet, amint az 1910. és 1911.-ben volt.

A jó termések azonban mindig emelték a gabona s az állatárakat s így emelték az országnak a jólétét is; tehát a passzívum a nagyobb külföldi behozatalnak tudható be.

Ismeretes, hogy a növekedő fogyasztás kielégítésében a maga részét kiveszi a hazai iparos is, tehát fejlődésének az előmozdítására feltétlenül előnyös a hatása. Bizonyítja ezt az is, hogy iparunk a nyersanyag s fűtőanyag szükséglete tekintetében jelentékenyen emelkedett, vagyis iparunk nem hanyatlott, tehát a kereskedelmi mérleg passzivitása a hazai ipar fejlődésének épenséggel nem ártott, bizonyítja ezt az is, hogy a hazai pénzügyintézetek betétei meghaladják a 4 milliárd K-át s a tőzsdén jegyzett értékpapírok ártályamai is általánosságban véve, emelkedettek. Igaz, emelkedett a fogyasztás is, de ezt mezőgazdaságunk emelkedése ki fogja elégíteni, melynek folytán javulni fog a kereskedelmi mérleg is. Hiszen a magyar piac fogyasztó képessége ma már óriásivá fejlődött.

Lényeges szerepe van az iparfejlesztésben a munkaközvetítésnek is; mert az ipari termelésnél az a fő dolog, hogy a rend biztosítva legyen, mihez az idővesztés nélkül való munkaalkalom s a munkaerőnek az elégséges volta szükséges. Mindkét szükségnek szerve a munka közvetítése. Nálunk, 1910.-ben 70548 munkás jelentkezett munkára s ezeknek 63.9% el is lőn helyezve, még pedig legtöbb a ruházati iparnál, a fémfeldolgozásnál s az építő iparban. A munkásoknak a számba való vétele is fontos, mert

ezeknek a kereslete nagy, valamint jelentékeny szerepet játszik a tanonc-közvetítés is a szabó-iparban, a kereskedő tanoncok körében, a cipészek s asztalosoknál; az arany- s ezüstműveseknél, ezüstkovácsok s műtövösöknel senki sem jelentkezik tanoncnak.

A munkaközvetítésnek a legnagyobb hivatalos szerve a budapesti kereskedelmi munkaközvetítő-intézet. Habár nem egészen, de körülbelül ehhez a kerethez tartozik az angol törvényhozásnak a legnagyobb eseménye, a bányamunkások bérmínimumáról szóló törvény, a „Coal Mines Bill“, mely az állami beavatkozást a munkabérek megállapításában érvényesíti.

Igen erős iparfejlesztő hatása van az angol-adóreformnak az úgynevezett érték növekedési adórendszer által. Ennek sarkalatos tétele, hogy az ingatlanok értékemelkedését, a kulturális munka javára kell megadóztatni, mely a föld tulajdonosait arra kényszeríti, hogy telkeiket parcellázzák, forgalomba hozzák s ezzel újabb lendületet adjanak az általános ipari tevékenységnek.

Ügyeljünk általában arra, hogy gazdasági életünk ne legyen egyoldalú, mert ez mindig gyengeségnek a jele. Magyar mezőgazdaság magyar ipar nélkül a gazdasági szervezetet csónakává s a jövőt kockázatosává teszi.

Vizy Ferenc

A szocializmus és a népiskola.

Jelige: „Erkölcös életet folytass, légy sorsoddal megelégedve, állásodat kelőképen s lelkiismeretesen töltsd be, szeresd felebarátodat, mint tenmagadat és a szociális kérdés meglesz fejtve!”

Jelenkorban, majdnem az európai államok mindegyisében, de Európán kívüliek-

Hanem az előadás végén, mikor az anyagi eredményt kértük számon a szép pénztáros kisasszonytól — biz ő egyszerűen bevallotta, hogy az előadás alatt ő és társnői — elcukrozták a bevételt! Sőt még nekünk is abból vették az ajándék cukrot, amit a szinpadra dobtak. Egyelőre tehát be kellett érünk — az erkölcsi sikerrel.

Hanem azután másnap jött ám a hadd el hadd! Tanáraink megtudták ezt az erkölcstelen cselekedetet s osztályfőnökünk, pater Modest az utóknak elretentő példájára, — horrendum dictu, az egész művészi társaságot kiültette a padok elé a — földre. Én persze mint szinigazgató, a középben prezideáltam. — Ehhez csak jogom lehetett!

De még ennyi keserűség sem csüggesztett el bennünket. Különösen bennem égett olthatatlanul a kóborlási vágy. A tanév vége felé elhatároztam, hogy elindulok — még egyedül is.

Serdülő kamasz voltam éppen. A hatodik gimnáziumi osztályt végeztem. Nálunk az idétt még csak hat osztály volt, tehát mi voltunk az öregek. Én voltam az ifjuság vezére s az önképzőkör elnöke. Elnyertem az összes pályadíjakat s ezzel a pénzzel indultam nagy utamra, a Tát-ába — egyedül. Alig vártam, hogy a záróünnepen a publikumtól társaim nevében elbucuzzam, másnap hajnalban már indultam az első

ben is többnyire városokban és gyárakkal bíró helységekben, ahol a munkások és sorsukkal meg nem elégedett különféle foglalkozású egyének tetemesebb száma lakik és tartózkodik, terjeszkedik és gyarapodik az úgynevezett szocializmus.

Mi az?

„Szocializmus, a Lexikon szerint, társadalmi és nemzetgazdasági rendszer és törekvés, melynek célja a munka szervezése és közössítése a vagyonnak egyenlően történő megosztása által a társadalmi bajokat megszüntetni, vagy legalább elviselhetőbbé tenni.“ „Szociáldemokratia politikai párt, mely a fennálló állami és társadalmi viszonyokat megbuktatni és azokat a szocializmus alapján s állami kényszerrel újól szervezni törekszik.“

Szóval: a szocializmus és a szociáldemokracia a jelenlegi állami, társadalmi és vallási rend főbontására, újjászervezésére irányuló törekvés.

E törekvés Franciaországból indult ki Owen, Saint Simon, Frouier és mások tanítása által; de leginkább, ahogy látszik, Németországban gyökerezett meg s az 1878-ik év óta érvényben levő szociálista törvények dacára, a német birodalmi gyűlésen is, — már legujabban Ausztriában is, képviselve van.

A szocialista kívánások, óhajok, célok és irányok, a kommunizmus, az anarchizmus, a nihilizmus és ezek majdnem mindegyikével összenőtt athiezmus, nem a jelenkor szüleményei.

A történelem tanúsítja, hogy már a római korban hasonló társadalmi betegség észlelhető volt.

De, hogy a szocialista gondolatok oly nagy mérvben, majdnem az egész földrészekben terjednének és az emberek százazreit, sőt millióit magukkal ragadnák, halhatlan ugyan s rettenetes példáját a francia forradalomban bíjuk, habár csak egy országra eszigetei.

Azóta fájdalom, a szocializmus tana

városba — Egerbe. Ez volt az első nagyobb út, amit önállóan egyedül tettem meg. Pesten már voltam ugyan egyszer 1885-iki kiállításra, de nem igen emlékeztem már semmire, amit ott láttam, — csak az állatkerti majmokra. Ez ugyan elég furcsa, ugy-e?

Egerben azután akadt elég látnivaló. Megbámultam a híres székesegyházat, a remek liceum-épületet s Dobó István hősvédekezésének színhelyét, a romokban heverő régi várat.

Csak egy napig időztem a városban s elhatároztam magamban, hogy a hetedik és a nyolcadik osztályt ott fogom elvégezni, ami ugy is történt.

Estefelé egy fuvaros paraszt szekeren megérkeztem Felső-Tárkányba. Csinos falu ez, nem messze Egertől. Ott lakott szegény, jó édes anyámnak egyik legkedvesebb barátja, kivel szegről-vegről valami atyafiságot is tartottunk. Megérkezésem meglepetés volt számukra, de — ugy örültek, amikor megláttak. A jó Hermin néni kérdészködéseire alig győztem felelgetni. Késő este szután hazakereszt Tóni bácsi is, a Hermin néni férje, aki az egri érsek fővadásza volt. Soha sem láttam még életemben. Mikor meglátott, egy hata-mas barackot nyomott a fejem búbjára s e perctől kezdve imponáló egyéniség lett előttem.

Körülbelül már egy hetet töltöttem

T A R C A.

Az első vállalkozás.

Ki ne ismerné Robinson Crusoe viselt dolgait, ki ne érezte volna valaha magában a kóborlási vágyat, mely ellenállhatatlanul kergeti az embert idegenbe, a bizonytalanba?

Kicsi gyermek voltam még, mikor már elhatároztam magamban, hogy elmegyek világot tapasztalni. El is indultam egynehányszor szép verőfényes nyári délutánokon, — de a szomszéd falu határánál tovább nem jutottam, — visszakergettek a kutyák.

Mikor aztán gimnazista diák lettem, a pajtásaimmal együtt úgynevezett Kirándulási Egyesületet alakítottunk. Célunk az volt, hogy a szép tavaszi napokon ki fogunk járni a mi kedves Mátránkba s ha kellőképen belegyakoroltuk magunkat a turistaságba, — a nagy vakációban elmegyünk egyenesen a Tátrába! Pénzt is gyűjtöttünk össze a tagsági díjakból s egy alkalommal valami rémes szinjátékot is adtunk elő kirándulási pénztárunk javára. A „Kisértet“ volt a darab címe s az előadás helyéül a nagypapámtól kértem el egy üres szobát, mely az ő házában lakatlanul állott.

Mondanom sem kell, a darab remekül sikerült. Taps és cukor — persze a kisleányok részéről, — jutott nekünk bőven,

majdnem az egész föld kerekéségén elterjedtek, gondot adván az állami rend fentartónak az országok, meg a társadalmi rend intézőinek, vezetőinek.

Sullay, az ő „Szabadság, egyenlőség és testvériség” című művében, ezeket mondja: „E föld világot egy óriási szörny százezer karja: a szociál-demokrata forradalom gyűlöletének lángpállosával kaszabolja; csapásai alatt az ősi jog, a szent igazság, a valódi becület erődjének hatalmas bástyái omladozni kezdenek, kettőztetett gyorsasággal siet Lefranc abbé e, mult századi jóslatát valószínűsíteni:

„A tekintély megvetésnek adatik át, a trón felsége lábbal tiportatik, a gonoszság felmentetik, a tulajdon erőszakkal raboltatik, a nyilvános hata om akadályozva, az artatlanság elnyomva, az igazságszolgáltatás elerőtlenedve, a büös tisztelve leend . . .¹⁴ E szomorú jóságot beteljesedni látszik.

Látjuk Párisban, mit művel az anarchia; tudjuk Poroszországot, Belgiumot, Ausztriát, mily nagy tert foglalt ott mar a szocializmus; Oszországot, Anglia szinten óriási erővel küzdenek e mar látható és láthatatlan kéz ellen; Oszországot a nihilizmus polypkarja szorongatja; de édes hazánk is, nagy arányokban, telítve van a szocializmussal; nyilatkozik az ugy a munkásoknál, valamint az ugynevezett proletároknál, illetve a sorsukkal meg nem elégedett existenciáknál. Veszélyét ennek sem kimondani, sem leírni avagy megmérni nem lehet.

A szocialista gondolatok és tanok, az utolsó évek alatt, igen gyors menetben haladnak előre. Semmitéle akadályt nem ismernek se börtön, büntetés, guilotine, sem pedig a szakadatlanul tartó üldözés föl nem tartóztatja azokat; ellenállhatatlanul és biztosan hatolnak be olyan helyekre is, ahol azt nem is sejtjenők, sőt tért hódítanak és foglalnak már a magasabb iskolák szűk falai között is.

náluk és pedig igen kellemesen. Reggel kísértálm az erdőbe. A falu felső szélén a tó partján lakott Gyula bácsi, a Hermin néni bátyja, egy külön tipikus erdész alak. Nyers, vad ember, de jó szívű és még jobb humorú. Csak egy nagy hibája volt neki, nagyon szerette a más asszonyát, noha a magáét sem hanyagolta el. Már akkor is ott orgonált körülötte egy pár csemete.

A délelőtt javarészt elkoboroítam az erdőben. Legjobban szerettem a barátretét.

Itt őriztem az általmas gavalléroktól az Egerből kint nyaraló angol kisasszonyokat, akik Hermin néninél laktak. Ők festettek, rajzolgattak. Én pedig felolvastam nekik a Kandra Kabos bátyánk történelmi monografáját, melyben Estei Hippolit modenai herceg, Beatrix királyné öccsének az egykori egri püspöknek viselt dolgait meséli el, akinek ezen a barátretén remek, művészi kivitelű és berendezésű nyári kéjlaka állott egykoron s amelynek ez a jellemző felirata volt: Fruor contrasti, panem Christi devorasti.

A déli harangszó, mely sokszor az én gyomromban is kongatott — haza kergetett.

Délután megint csak az erdőt bújtam. Néha-néha élembe került egy-egy gombát vagy málnát szedő pirokaképu, szőke, de tüzes szemű kis palóc leány. Ugy éreztem magamat, mint Hunor és Magyar érezhették

A magas tanintézetek voltak, régi idők óta, de most is, a szabadság, egyenlőség, testvériség eszméinek, ha nem is tűzhelyei, de legalább melegítő ágyai.

Szocializmus és a hozzá hasonló irányok, törekvések, nyilván és tüntetőleg a „szabadság” jelíge alatt „működnek”; minek folytán a szocialisták szabadelvéeknek, szabadgondolkodóknak, — a „szabadcselekvők” szót elhallgatják — szeretik magukat nevezni és nevezetni.

Ez okból a tanuló ifjuság szabadgondolkodása a szocialista, nihilista, anarchista és hasonló irányu „eszméktől” nem ritkán zavaros szokott lenni.

De ezen nem is lehet nagyon csodálkozni, mert a fiatal, ki nem forrt és tapasztalatlan gondolatok, elmék meg nem küünbörtethetik elég tisztán, átlátszóan, a küönfőle utak tömkelegében, amelyeken a fiatal tüű, élők, vidor lelkék kergetik egymást s ide-oda futkoznak, azt az igazi és biztos ösvényt, amely az emberiség valódi szabadságához vezet, hanem eltévednek, habár csak rövid időre, utakra, melyek az egyén s így az összesség, társadalom, a haza és a nemzet bukásához vezetnek.

Ilyenek voltak a magas tanintézetek mindig.

A nagy csillagok szerint igazodnak a kicsinyek; a felnőttbb tanulók gondolkodásmódja, cselekedete után gondolkodnak és cselekednek a kis tanuló s ezek szerint a gyermekek.

A nyilvános élet szózata behatolt mindig az iskolákba is; nem lehet tehát csodálkozni azon, ha a szocializmus mozgalmi hatással lehetnek és vannak az iskolákra is, még pedig nemcsak a magasabb tanintézetekre, hanem részben a népiskolákra is.

Azért az előfordulható s beköszönhető szocialista bajok időelőtti s jó korai elhárításának tekintetéből fölötte szükséges, hogy a népiskolai tanítók is a szocializmus tanai

a Meotis-tenger ingoványai mellett. Szerettem volna én is valamelyiket elrabolni magamnak. De nem röstellem megvallani, — akkor még olyan félenk, ügyetlen voltam a leányokkal szemben.

Hanem azután történt valami, amit soha életemben elfelejteni nem fogok!

Már estefelé hanyatlott a nap s az a bizonyos clair obscure kezdte bontogatni szárnyát. Kifáradva lefeküdtem egy tisztás szélén, — mohos fatörzsön pihentetve megfejemet.

A forró nyári nap után a hűs esti fulalom alig érinté meg arcomat, álomba merüitem. Valami nagyon szépet álmodhattam, s mire felébredtem, — egy szép kis leány ült mellettem. Mind a ketten nagy zavarban lehettünk. A nap már régen leáldozott s csak a hold ezüstös sugarai játszadoztak a szeiid bükkők pajkos leveleivel. És mi csak bámultunk egymásra szótlánul.

— De jóízűt sludt a fiatal ur! — szölt végre a kis leány félenk.

— És te hogyan kerülész ide? kérdeztem tőle meglepetve.

— A tekintetes asszony küldött, hogy keressük a fiatal urat, mert eltévedt az erdőben. Én alig indultam keresésére, — megtaláltam. De mivel olyan édesen sludt, nem akartam felébreszteni. Az volt a szándékom, hogy itt virraszok mellette, amíg fel nem ébred s így is lett.

Szelid pirosság futotta át amugy is

ról s azoknak romboló hstásáról behatóbban és nagyobb érdeklődéssel elmélkedjenek és hatásos ellenszerekről jó eleve gondoskodjanak.

A jó ügynek mindig készségesen használni akarván, hozzáfogtam ezen értekezés kidolgozásához; remélvén a már létező és még minden esetre, nagyobb arányokban bekövetkezendő szocialista mozgalmakhoz egy kis fölvilágosítással és utbaigazítással szolgálani.

Ertekezésemnek két része leend. Az első részben a szocializmusról és az ő tanairól akarok bővebben foglalkozni: a második részben pedig szó lesz azon mód- és eszázokról, melyekkel a népiskola a szocializmus ellen eredményesen harcolhat és működhetik.

I.

A vad, szélső szocializmus követői hangoztatják a szabad akarat korlátlan használatát, még pedig úgy, ahogy él a műveletlen, vad ember és magára hagyatott gyermek a szabad, korlátlan akarral. Ezek, ahogy tudjuk, semmiféle szabályt, törvényt, intézményt, tekintetet, tekintélyt, parancsot nem ismernek, vagy ismerni nem akarnak. Azoknak a saját akaratjuk a mindenük és mindenekfelett. Az önkény, önkarat.

A középkor garázdálkodó lovagjai szintén ilyen önkényhez, önkarrathoz alkalmazkodtak; csak azt a jelszót ismervén és hangoztatván: „Aki erősebb, azé a jog!”

Akkoriba uralkodott és virágozott az ököljog.

Jelenleg is nagyon sok kortársunk, kinek a tulajdonjogról téves nézetei vannak, vagy arról tudomást szerezni nem akar, szintén ilyen „bölcs” nézetek szerint önkaratját igazgatja.

Hogy az emberiség teljesen tönkre ne menjen, az emberi akarat, úgy korán a gyermekekénél, valamint az emberi társadalomban általában, bizonyos megállapított társadalmi rend és szabályoknak alá van

rózsás arcát, mikor ezeket nekem elmesélte. Bennem pedig valami kimondhatatlan érzés kezdett ébredezni. Felültem fekvő helyemből s odahúzódtam melléje, úgy, hogy a szemébe nézhessek. A sötét égbolt csillaghimes palástját már teljes pompájában ragyogtatta — de az a két szem jobban elvette a szemem fényét az eszómmele együtt.

— Ki lánya vagy te s hogy hívnak? kérdeztem tőle, kezét megragadva lázas izgatottsággal.

— Marcsának hívnak. Az apám erdővéd itt az egri ersek erdejében. Mi itt lakunk nem messze az erdő szélén, a nagy tó tulsó partján. Édes apám egész nap, sokszor még éjjel is az erdőben van. Az édes anyám főz, varr, mos, én meg segíték neki, vagy pedig libuskáimat őrzöm. Most azután úgy esett, hogy a fiatal urat őriztem, — szölt végül pajkosan mosolyogva.

— Hát én is olyan kedves vagyok neked, mint a libuskáid?

— Hogyne! Kis kertünkben mindig meglestem, amint délelőttönként a barátretre tetszik sétálni az apaca nénikehez. Istenem! úgy fajt a szivecském, hogy nem szólhatunk egymásnak. De hiszen én szegény leány vagyok s az édes apám megtiltotta, hogy a fiatal urakkal beszéljek; én pedig félek ám az édes apámtól, mert ő mindig puskával jár!

— No hát ne télj aranyos, kis Maris.

rendelve, amelyek ellen cselekedni nem szabad. Ezen szabályokat létrehozta az ember, egyrészt az ész következtetései, másrészt az érzelmek, hasznosság, célszerűség, szükségesség indítékai folytán.

Hogy az akarat nevesítessék, azaz, hogy az akaratot képes legyen az ember az ész, és az érzelmek igazgatása alá helyezni, átengedni, az a nevelésnek a feladata.

Folyt. köv.

Pandóra szelencéje.

Ne tessék megijedni, nem lesz ebből se mese, se mítosz. A magyar tanítók egyik bajáról írom ez irást.

Mikor még a görög istenek voltak a nép kegyetlen autokratái: megajándékozta Zeus a csodaszép Pandorát egy szelencével. Mindenféle bajból és csapásból volt benne egy adag, de a reményből is annyi, hogy soha ki nem fogyhat.

Ez a szelence azután elveszett. A tudósok sem sejtették soká, hogy hová lett. A sors azonban idők folyamán ráakadt e drága kincsre és csináltatott az antik csodából sok ezer reprodukciót. S most azon fiataloknak osztogatja, akik a tanítói pályára léptek mondván:

— Menj, gyermekem, ülj a katedrára, ahol nagy tekintélyed leszen saját nyájadban. Igaz, hogy fizetést csak annyit kapsz, amelyből ugyan bajos éhenveszned, de élni még bajosabb; az is igaz, hogy dohos porfészekben ezer nyavalya tapad a testedre. De fogd ezt a szelencét és nem hágy el a — remény.

Voltsképen nevetséges az az állítás, hogy ma már nem történnek csodák. Hát vajjon nem csoda az, hogy barmínckétezer magyar tanítót meg mindig csak a remény táplál? A magyar fórum csak az ígéretek szelencébe zárt szelével altatja el őket. De tisztességes zsoldot nem adnak azoknak, kik vérrel irtják az ugart a Kárpátok alatt.

Egy fél Dreadnaught ára a legmerészebb tanítók álmát is kielégítené. De ez

kám, én majd szólók az édes apáddal s ő meg fogja nekünk engedni, hogy mi beszélhessünk egymással.

— Igazán? De jó is lesz az! De az urfinak nem szabad ám a libákat őrizni!

— Én csak téged foglak őrizni csupán. Ugy-e milyen jó lesz az! Egész nap együtt járjuk majd az erdőt, a mezőket s köztünk virágokból koszorút a te szép, okos, kis fejecskédre — mondtam neki, — miközben gyöngéden átfogtam karcsu, gyenge derekát s magamhoz szorítottam, édes, szerelmes öleléssel s láztól remegő ajkammal forró csókot lehelttem picit, piros ajakára . . . az első életemben!

Nem ellenkezett a kis leány. Szüzi ártatlansággal tiszta szerelmének egész hevével viszonzta ölelésemet, csókjaimat.

Nem vagyok képes ma sem leírni azt az érzést, ami akkor lelkemben viharzott s elfelejtteni azt a szép álmot, ami még most is élénk emlékezetemben él s marad is örökké!

Ott maradtunk volna mi így egymást átölelve és csókolva, még tovább is . . . talán örökké! De a keresésemre indult erdővédek hangos kurjantása mind közelebb jött felénk s mi szépen megindultunk a hang irányában.

Nemekekára talákoztunk velük s bizony késő es' e, tíz óra is lehetett már, mire hazavetődünk . . . Szegény, jó Hermin néném már nem tudott hova lenni a kétségbeeséstől.

Kicsit kikaptam, nem tagadom. Hanem azután mégis csak megpihentek s örömmel

túlságosan megterhelné az államháztartást s így nyomorogniok kell tovább. Ki tudja: meddig?

De surranjunk csak be a tanítók családi fészkébe. Lábujhegyen, halkán, hogy fel ne ébresszük a szenderegőket. Az anya, a tanító felesége avatag ruhában áll a teknő mellett. Az apró család még alszik. Bizonyosan lágy kenyérről szövi álmát. Ott a kiságy szeien ül az atya szomorúan, lázasan pihegő beteg gyermeke mellett. A ház elől nekigördült egy kocsi. Orvosért megy a harmadik fauba. Dél lesz mire visszaérkezik. Addig a szülők könnyei a bánat növekvő virágot meddő reménnyel öntözik . . . Megjött az orvos. De nincs segítettég. Harmadnap a tanító maga énekliz zokogva gyermeke koporója felett a „Circumdederunt“.

A másik gyermeke is követi az elsőt. A szegény szülőket a sors a melanchólia sivar bőrtönébe üzi. Nincs senki, aki segítsen a tanítócsaládon. Mily irigy szemmel nézi a tanító a nyári napszámot, kinek beteg gyermekét egy nap kétszer is meglátogatja az orvos s akinek számára a gyógyszer bőségesen önti a patikát. A napszámot és családját védi a — betegséglelyző. De a tanító patikára költheti kicsi fizetését.

Szegény, elhagyott emberek: Bizonyosan rólatok írta Wilde Oszkár: „Ti vagytok a szomorúság bohócái, akiknek a szive összetört.“ És, ha Dante ismerte volna a magyar tanítók kétségbeesett helyzetét: az ő sorsuk keserű epigrammáját írta volna a pokol kapuja fölé. És *Maddich* nagy műve se teljes, mert elhagyott va amit az Ember tragédiájából: azt a színt, ahol a magyar tanítók és családját a betegségek ellepik, melyek elől nem tud szabadum.

A tanító hiába kérte sorsa javítását. Hiába fenyegetődtek sztrájkjakkal, szakszervezettel. Ezt nem engedte pályájuk nimbusza. Senki sem nyújtja segítő karját a faldoklónak. Fizetésük csaknem neveteseget. S mikor összehírli őket a munka: a nyugdíjállapot sem lehet valóban pihenés a számukra, mert meg az utolsó falat kenyéért is dolgoznia kell az agg harcosnak.

A kultúra mindig azok ellen lázadt fel, akik teremtették. Így a tanítók sem mernek

vették azt a kijelentésemet, hogy én az egész vakációmát náluk szándékozom eltölteni.

És ez a virág nekem nyílt, ez az ártatlan, kis mezei tünderke az enyém volt — s én az övé. Soha életemben anyi boldogságot nem élveztem együttve, — mint azon a szép nyáron.

Együtt enyelegtünk, együtt játszadoztunk. Kergettük a pillangókat s feleseltünk a kakukmadárral. Nem törődünk mi senkivel, semmivel, mienk volt az egész világ az ő verőfenyes napjával, szerelmet lehelő levegőjével.

Adtunk s ha nem, loptunk csókot annyit egymástól, — hogy a boldogságtól már . . .

Ejh, de minek bolygatom ez édes emlékeket!

Mit mondjak egyebet? A kis Marcsával mindennap találkoztunk. Az egész napot együtt töltöttük el az erdőben. Bokorugró kis, piros szoknyácajában, hófehér ingválliban úgy nézett ki a lelkem, mint egy piros rózsából kinőtt lilionszáll!

Csak mellette, csak vele éreztem jól magamat. Efelejtettem az apáca nénikét, nem törődtem többé Hippolit püspökkel, elfelejtettem a tátrai kirándulást, szóval mindent, . . . de megtanultam libákat őrizni, mezei virágokból koszorút kötni és . . . és megtanultam a szerelmet, annak minden édességét, bűvös varázs-hatalmát s megtanultam, hogyan kell a leányokat — csókolni!

Caullus.

arra számítani, hogy a hatalom tánogató-sukra siet.

A Magyarországi Tanítóegyesületek Országos Szövetsége elhatározta, hogy kebelében megteremti a *Tanítók Betegséglelyző Alapját*. A vezetőségnek sikerült is e célra a pénzügyminisztériumtól megnyerni egy sorsjáték engedélyezését. A kétszáz ezer darab sorsajegy a napokban már forgalomba is kerül. Egy darab ára egy korona lesz.

A sorsjáték fővédnökségét gróf Zichy János, kuluszminiszter vállalta s ez a korrekt adminisztrációt, valamint a sikert is garantálja.

Amíg ez a sorsjáték legalább is olyan nyereleményeket biztosít, mint a többi: nem üzleti érdekelt táplál, hanem a humanizmus szolgálatában áll. Ez a kétszáz ezer darab papíros lesz az a váltó, mit ha régi adóssága fejében bevált a társadalom: a tanítók betegséglelyző alapját teremti meg vele.

A magyar tanítócság, mely kötelességénél mindig többet tett: elvárhatja a társadalomtól, hogy most az nem fordul el tőle bűnös indolenciával. Nem sok, amit tőle kér, csak annyi, hogy minden századik magyar áldozzon egy koronát, mely esetleg a maga szerencsésjét is rejtegeti.

Ezen sorsjátékba helyezi a gondoktól, betegséglelyzőt rogyásig megrakott tanítócság most minden reményét, Pandóra szelencéje, mit a sors neki ajándékozott: úgyszólván marad még számára mindenfajta keserűséggel — de legalább ez az egy reménye ne legyen meddő. Akinek volt tanítója s gyermekét tanító oktatja: nem zárhatja el a szívet. Mindenkinek kötelessége a magyar tanítócság gondjait kisebbiteni.

Mert ennek a nemzetnek az a legnagyobb szegénye, hogy tanítói még mindig Pandóra szelencéjét szorongatják fizetés gyanánt.

A Tanítók Sorsjátéka irodája (Budapest, V., Erzsébet-tér 15) a Magyarországi Tanítók Bankja helyiségében, mindenkinek rendelkezésére áll.

Különfelek.

— **Az egri érsek gyémántmiséje.**

Dr. Samassa József, Eger nagynevű bíboros érseke, aki tudvalevőleg Aranyosmaróton született és szeptember hó 30-án lesz 84 éves, — folyó hó 23-án ülte meg gyémántmiséjét: pappá szenteltetésének hatvanadik évfordulóját. E napon mult hatvan esztendeje, hogy *Scitovszky* János hercegprímás pappá szentelte a mai egri érseket, aki adatais, hosszú életében nemcsak mint pap és egyházi, hanem mint hazafi is sok nagy alkotással, igaz magyar érzéssel és cselekedetekkel maradandóvá tette nevét. Eddig hat és fel millió koronát adományozott különtéle jótékony célokra. A megjelentőségű évtörődült, amely nemcsak a magyar katolikus egyháznak, hanem az egész országnak ünnepe, Eger városa és az egri egyházmegye rendkívül nagy fényvel tartotta meg. A bíborost ez alkalmából a király és a pápa is a legmelegebben üdvözölték.

— **Érdekes újítás.** A napokban érkezett be az ország összes járásbíróházához, törvényszékekhez s általában minden bírásokási fórumhoz véleményadás és tanulmányozás céljából az igazságügyminisztérium egy tervezete, mely szerint a jövőben az egész bírói és ügyvédi kar, sőt a törvényszékeknek a jegyzők is tárgyalás, illetőleg ítélethozatal közben hivatalos funkciójuk alatt fekete talárt s a papi sikkához hasonló süveget fognak viselni a külföldi angol és német szokás mintájára.

— **A barsi evang. egyházmegye** júli. 24-én tartotta évi rendes közgyűlését Nemcsényben Kosztolányi Sándor egyházmegyei főügyelő vendégszerető házában. A világi elnöki tisztet a beteg és távollévő egyházmegyei felügyelő helyett, kit a közgyűlés táviratilag üdvözölt Szilácson, Dr. Gyapay Éde töltötte be. Az esperesnek, Raab Károlynak évi jelentése hű tükröt adta az egyházmegye életének. Utánna az egyházmegyei ügyészi állásra Dr. Gyapay Edét, egyházmegyei bírónak Dr. Kürthy Kálmánt, iskola bizottsági tagoknak Kasza-

niczky Ottót és Czambel Józsefet választották meg. A számvétség és az egyházmegyei iskolai bizottság jelentése után a kerületi közgyűlésre Pozsonyba küldte ki az egyházmegye képviselőit. Végül a gyámintézet tartotta a gyűlést, mely a beérkezett adományokról adott számot és segélyeket osztott ki. Gyűlés után az egybegyűltek a vendéglátó család asztalához voltak hivatalosok.

Gyászhir. Budapestről kaptuk a gyászjelentést, mely szerint *Baltai János*, nyug. m. kir. főredőmérnök folyó hó 20.-án, délután 3 órakor, életének 65-ik, boldog házasságának 33-ik évében, rövid szenvedés után meghalt. A boldogulnak, aki Léván született és családi neve előzőleg *Balbach* volt, — számos rokona van városunkban és a vidéken is, akik jó ismerőseivel együtt ösztönözten fájjalják elbűnyját. Hült tetemeit e hó 22.-én d. u. 1/4 órakor ég. ev. egyház szertartásai szerint a budapesti új temetőben helyezték örök nyugalomra. Béke porain!

Új adótörvények. Miután az új adótörvények 1913. január 1.-én életbe lépnek és az összeíró bizottságok már az idén őszel fogják működtetni felvenni, tekintettel továbbá a vallomási kényszerre „Az új adótörvények népszerű ismertetése” cím alatt igen időszzerű füzetet írt *Wolf Zsigmond*, közgazdasági, törvényhatósági bizottsági tag Pozsonyban. A füzet röviden és mégis kimerítően ismerteti az új adótörvényeket, nagyon népszerűen, még a laikus részére is érthetően van megírva és a témát érdekesen és vonzóan tárgyalja. A füzet *Nyitrai és Társai r. t.* könyvkereskedésben Léván kapható. Ára 1 korona.

A hat polgári. Az új katonai törvényjavaslat szentesítettetése abban az önkéntesi jogot illetőleg a polgári iskolai tanulókat közelről érdeklő rendelkezés foglaltatik. Nevezetesen a 21. §. 1. pontja felsorolja az önkéntesi joggal felruházott iskolafajtákat s ennek folytatásaképpen kiemeli, hogy akik legkésőbb annak az évek október 1.-éig, amelyre besoroztatnak: elvégezték valamely állami vagy nyilvánossági joggal felruházott középiskolának (gimnázium, reáliskola, polgári iskola) hat osztályát mint rendes tanulók, joguk van az egy éves önkéntességre. Azonban egy erre a célra szervezett bizottság előtt egy felvételi vizsgát tesznek le. A polgári iskola hat osztályát elvégzett tanulók tehát, ha mint rendes és nem magántanulók végzik el az iskolát, lehetnek önkéntesek. A hét osztályú polgári iskolákat végzett ifjak pedig, mely iskola a jövő tanévtől országosan szervezettek, minden további vizsgázás nélkül lehetnek majd önkéntesek.

Bimbóhullás. Nagy és mély gyász érte *Krajtsik Jenőt*, a Bacs megyei Gazdasági Egyesület titkárát és nejét: *Ádám Erzsébetet*, akiknek 10 hónapos, kedves leánykáját, *Erzsikét*, a sírok zord kertésze e hó 20.-án leszakította. A horasztó fájdalomra nincs ugyan gyógyszer, de van némi vigasz abban az általános részvételeben, amely a szülők iránt városzerte meggyújtott. A kis halottat folyó hó 22.-én a tápioszelei protestáns temetőben helyezték el örök nyugalomra. A beke anyja a virraszon porai felett!

Papagályok a szabadban. A budapesti állatkertben mindenkinek feltűnik és kedvére válik, hogy a legtöbb állat szinte szabadon él. Küönösen érdekesek a színes, nagy arátok és a fehér tollú bóbítás kakaduk, amelyek reggelintek magukban kiszállnak a nagy madárházból, elfoglalják a szokott helyüket a szabadban és ott mozognak egész nap. Este azután visszatérnek a ház belsejébe; sőt ha rosszá fordul az idő, napközben szintén besietnek a védett helyen levő éjjeli szállásukra. Legközelebb öt pár nimpapagályt fognak szabadon ereszteni a kertbe.

A mozik és a városok. Több városban adták ki a városok mozi engedélyeket s ezzel szemben nem kötötték ki maguknak azokat a nagy anyagi előnyöket, melyek a mozi engedélyből a városra hármozhatók. Némely város már szabályrendelettel rendszabályozta meg a mozikat

és bruttó bevételük 15—30% -át a város pénztára javára kötötte ki az engedélyezésénél. Van város, hol a város maga állított fel mozi és a város szedi a jövedelmét. Hogy a mozi igen jó üzlet; mi sem bizonyítja jobban, minthogy Arad városának egy mozi engedélyért évi 10,000 koronát ajánlott fel egy vállalkozó. Erre más vállalkozó évi 15,000 koronát ajánlott fel a városnak. A város pénzügyi bizottsága és tanácsa tárgyalva az ajánlatokat, határozatlanul kimondta, hogy a mozikra először szabályrendelet készítenendő, a város pedig a saját számára öt mozira az engedélyt azonnal kiveszi, mellyel a város szabadon fog rendelkezni. Ez a határozat annyival is inkább helyes, mert a belügyminiszteriumban készül egy szabályrendelet a mozikról, mely azokat alaposan megrendszabályozza és korlátozni fogja a számukat is. Hír szerint minden 20,000 lélekre jövőben csak egy mozi lesz engedélyezhető. Léva is jól tenné, ha rögtön engedélyt venne ki a város számára mozira, mert a belügyminiszter körrendelete bármely nap megjelenhet s a rendelet csak a már megszerzett jogokat fogja respektálni. Így az a város, mely a az erre illetékes hivataltól mozira engedélyt nem szerez, anélkül marad, mert a belügyminiszteri rendelet meg fogja kötni a kiadható engedélyek számát.

Mikor nem ad kártérítést a MÁV? A magyar államosított vasutazeti rendtartása szerint a pálya mentén fekvő birtokok tulajdonosai mezei terményeiket a sínpártól számított, legalább 95 méter távosságra kötelesek elhordani, a learatott termények előtt pedig a pálya felől első oldalon másfél méter szélesű barázdát kell húzni. Ha a birtokosok ezeket az óvintézkedéseket nem teszik meg s a mozdonyból kipattanó szikráktól tűz támad, a MÁV. nem ad kártérítést.

Halálos baleset. A szivaföldemesi vasuti állomás bejárójánál e hó 19.-én, d. e. 1/2 órák körül halálos baleset történt, amely egy fiatal életnek áldozatába került. *Lauffer Lipót* Szelcseről, vejevel *Klein Józseffel*, *Klein Ármán* ízeival volt izr. tanító bátyjával, — éppen akkor ment át kocsijával a vasuti átjárón, mikor az aranyosmaróti vonat jött be a szivabessenyői állomásra. A robogó mozdony a kocsi hátsó részét elkapta és a hátul ülő *Lauffer Lipót* és *Klein Józsefet* a kocsiból kiröpítette. *Klein* olyan súlyos zúzódásokat szenvedett, hogy a vasuti kocsiban még az uton meghalt. *Lauffer Lipót*, aki szintén súlyosan megsebesült, az ersekújvári kórházba vittek a polai alá.

Katonaság a városokban. Az új véderőtörvény életbeletetése után nagyobb számú katonaság lesz a városokban elhelyezve. A katonaság elhelyezése nem történik rögtön, hanem csak 1915-ben. Több város honvédtüzereseket kap. Válaszint, hogy Léva is ezek között lesz. Azoknak a városoknak, melyek katonaságot óhajtanak, már most kell indokolt kérvénnyel járulni a közös hadügyminiszterhez.

Bérbeadott uzadlom. A gróf *Breuner* Ágoston örökösének tulajdonában álló szelvi uradalom — mint értesülünk — előnyös bérleti feltételek mellett, hosszabb időre az oroszai cukorgyár vette haszonbérbe.

Aratósztrájk Nagymányán. A nagymányai uradalomban, amelyet *Bock Simon* bérel, e hó 17.-én 25 pár arató sztrájkba lépett csupán azért, hogy a munkás-szervezés ellenére ők csak a jó gabonát akarták aratni, de a kissé megdültet nem. Mire a bérlő panasza folytán *Gáldy Kálmán* helyettes főszolgabíró karhatalommal a helyszínre ment s ott meggyőződve az aratók jogtalanságáról, közülök a négy főkolompot 10—10 napi fogházra ítélte, amire a többi aratók ujra munkába állottak.

Megelő a pálinka. Mellek községben ma két hete délután több arató és melleki gazda pálinkázott a koromszában. Egy külön asztalnál *Mali József*, *Trungel József* és *Macák János* melleki lakosok is már a harmadik fél liter pálinkát fogyasztották, mikor közülük ment *Oroszi Vince* melleki 22

éves legény, aki azt mondta *Mali József*-nek, hogy fizet neki is egy liter pálinkát, ha azt egy hajtszóra megissza, de utána egy negyed óra alatt a saját lábán kell hazamennie. *Mali* állta a fogadást és az egy liter pálinkát ki is itta volna, ha *Trungel* el nem kapja tőle, de már akkor csak mintegy 2—3 deciliter volt az üvegből. *Mali* a sok szeszől táncolni kezdett, azonban nem sokáig bírta, 4—5 perc múlva összerogyott. *Társai* este 8 óra tájban haza akarták őt vinni; utközben kisiklott kezeikből s olyan szerencsétlenül esett a földre, hogy jobb halántékát összezúzta, eszméletét elvesztette és 10 órakor meghalt. *Mali* 53 éves volt s nejeen kívül 5 árva gyaszoja. — Ez a szerencsétlen eset is amellet bizonyít, hogy nagyon üdvös volna a koromszákat nálunk is egész vasárnap zárva tartani.

„A szlam” agyonlövéséről sokat írtak a lapok, azonban az állatkert igazgatósága csak akkor fog ebben határozni, ha ennek szükségese feltétlenül következik. Most a „Sziám” ismét nyugodtabban veselkedik, mert a fogfajása megszűnt és vízzel öblögeti minden nap reggel a száját. A vizet a medencéből ormányába szívja és szután nyitott szájaiba feccsenti. Vesebaja azonban még nem mult el és gyógyítai sem lehet, mert nem közeledhetik senki sem a hatalmas állathoz életveszély nélkül. A „Sziám” mindmelllett sokat jartál udvarában és elég vagnak látszik viselkedése szerint. Ha a kö üség közül reha valaki bosszantja, akkor homokot szed föl a földről ormányával és hirtelenül rászórja az illetőre, aki megerdemli a büntetést.

Táncvizsga. *Kreutz Gyula* budapesti táncos — mint értesülünk — augusztus hó 3-án, a városi szálloda színháztermében, a deákcsoport növendékeivel kotilionnal és látványos táncokkal egybekötött táncvizsgát rendez. A felnöttek csoportjának táncvizsgája aug. hó 4.-én lesz. A vizsgák kezdete este 8 órakor.

A méz valódiságának felismerése. A mézet tudvalevőleg hamisítják. Eddigelő azonban a laikus tanácsalantani állt a hamisított áruval szemben, mert a méz hamisított volta csak bonyodalmas vegyi vizsgálat után volt megállapítható. A szászok most feltaláltak a megállapításnak egy új módját. Melegítsünk fel egy üvegből 2 deciliter alkohollal mézet s rázzuk föl azt erősen. Ha a méz nem valódi, úgy mihamar fehére lerakódás fog az üvegből képződni, míg a hamisítatlan, igazi virágmez tejesen felelvad és semmi üledeket nem hagy hátra.

Külföldi dohány és dohánygyártmányok behozatala. A hivatalos lap közli a pénzügyminiszternek a külföldi dohány és dohánygyártmányok behozatalára, annak iparszerű közvetítésére jogosító engedély kiadására, a jövedek ellenőrzésére vonatkozó szabályrendeletét. A szabályrendelet szerint három évre adják az engedélyt, amely másra át nem ruházható, a közvetítő üzleti helyisége nem lehet utcára nyíló ajtóval bíró boitelisége, mintakkal való házalás s megrendeléseknek a megrendelő lakásán való gyűjtése tilos, tilos az árut hitelbe eladni, a közvetítő nem tarthat utazót és ügynököt. A szabályrendelet 18 pontból áll s 1912. szeptember 1.-én lép életbe.

A mezőgazdasági hasznos madarak védelme. A földmívelésügyi miniszter rendeletet bocsátott ki, amely szerint a mezőgazdaságra nézve hasznos állatok oltalmazása érdekében kiadott körrendeletben felsoroltak közé újabban felvette még a következt madárfajokat is. Gazdasági hasznáért a gyöngybaglyot. Mint pusztuló félben levő madárfajok védelemben részesítendők a nemes kócsag, kis kócsag, üstökös gém, fekete ibisz és a kanalas gém. A földmívelésügyi miniszter előzőleg kiadott rendelete szerint védelemben részesítendők többek között a következő madárfajok: rigók, fecskék, baglyok, billegetők, cinegék, cinkék, csiz, pacsirták, fülemülék, pinyók, ökörszem, nádi veréb, sirályok, vörösbegy stb.

Pályázat amatőr-fényképekre.

A „Háztartás” Kürthy Emilné népszerű gazdaszónyi lapja pályázatot hirdet olyan amatőr fotográfákra, melyek tárgya a háztartás körébe tartozik. A kertészet, baromfitenyésztés, konyha stb. keretében lejtéshódó tipikus jelenetek, megőrkítésre érdemes háztartási tárgyak, foglalkozások, valamint elterjedésre méltó tenyészállatok képei a legkivánatosabbak. A pályázatra szánt fotográfák 1912. szeptember 10.-ig a „Háztartás” kiadóhivatalába küldendők. Az eredményt a „Háztartás” okt. 10.-iki számában teszik közzé s a három legsikerültebb fotográfia értékes díjakat nyar. A „Háztartás” előfizetési díja 1/4 évre 3 korona. A kiadóhivatal (Budapest, VI., Eötvös-utca 36.) kívánatra bárkinek szívesen küld mutatványszámokat.

Mit jósol Meteor augusztusra?

Augusztus hó változasi napjai Meteor szerint a következők: 6, 7, 12, 13, 14, 19, 20, 22, 27. A 7.-ik zivataros jellegű; 12 csapadékot hoz, de nem sokat; 13 erős meleg; 14 szeles, jó lehet némileg enyhíti a meleg jellegét, mely utóbbi szután egyre jobban fejjik száraz jelleggel; míg a 20.-ika zivataros iger, követőleg száraz meleg, míg a 27.-iki ismét zivataros, követőleg változó, de inkább meleg jellegű idővel. Legezősebb hatásuk 7 zivataros, 12 csapadékos, 18 erősen meleg jellegű, 20 meleg zivataros, 27 szintén zivataros lefolyással.

— **Vásár.** 1912. évi július hó 22.-én megtartott baromvásárra behajtatott szarvasmarha: 1972 drb.; ló és csikó: 2214 drb.; birka: 2486 drb.; sertés: 216 drb.; kecske: 16 drb.; szamár 1 drb.; összesen: 6905 drb. Ebből eladatott: szarvasmarha: 775 drb.; ló és csikó: 234 drb.; birka: 2124 drb.; sertés: 56 drb.; kecske: 4 drb.; szamár: 1 drb.; összesen: 3194 drb.

Nagy mosási gond. Jelenleg egy olyan mosókészülék került a piacra, amelylyel a szennyes ruhát, legyen az akár a legdurvább, vagy a legfinomabb vászon, kevés fáradság és munkával néhány perc alatt tisztára moshatunk. „Washall” hatása meglepő. Tizenöt pernyi főzés után a ruha hófehér lesz, úgy hogy a szenny az üst fenekére lerakódik, s mi feleslegesen teszi a ruha kelfelését és dörzsölését. — Szóval ezen mosókészülékkel egy fáradságos napi munkát 2 óra alatt elvégezhetünk. „Washall” rövid idő alatt, amely elterjedtségre tett szert, amiért mindenkinek a legmegelőbben ajánlhatjuk.

Közönség köréből.

Köszönet és kérelem!

Ezton is hálás köszönetemet nyilvánítom mindazoknak, akik súlyos bajban szenvedő feleségemnek segítséget nyújtottak.

Tekintettel azonban, hogy még egy kötszerre is multhatatlan szüksége van feleségemnek, melyet én a balsorsotól sujtott ember képtelen vagyok neki beszerezni, ujjal fordulok a nemes szívűekhez, hogy még ezen 60—70 koronát meghaladó költséghöz járulni kegyeskedjenek s engem annak megazerehetésében támogatassanak.

Alzáttal kérve
Heller Mór.

Lévai paciárak.

Rovatvezető: Dr. Horváth Gyula rendőrkapitány.
Buza 80. mézsánsként 21 kor. 70 fill. — 21 kor. 80. Kétszeres 17 kor. — fill. 18 kor. — fill. — Rozs 18 kor. — fill. 19 kor. — fill. Arpa 18 kor. — fill. 19 kor. 40 fill. Zab 21 kor. 20 fill. 21 kor. 60 fill. Kukorica 20 kor. 40 fill. 20 kor. 80 fill. — Lencse 38 kor. 60 fill. 38 kor. 80 fill. — Bab 28 kor. — fill. 28 kor. 40 fill. — Köles 12 kor. — fill. 13 kor. — fill.

Vetőmagvak 100 kilónként: Vörös löhere természetűtől arankamentes 175—185 Vörös löhere, kis arankás 165—175 Vörös löhere, nagy arankás 150—160 Luczerna természetűtől arankamentes 130—138 Luczerna, világos szemű arankás 110—120

Az anyakönyvi hivatal bejegyzése

1912. évi jul. hó 14-től 1912. évi júl. hó 21-ig.
Születés.

A szülők neve	A gyermek neve	A gyermek neve
Bátovszki János Burda Mária	fiú	Halva szül.
Preisich Győző Pick Margit	leány	Halva szül.
Schubert Tivadar Jodál Ilona	leány	Klára
Bali Lajos Gyurka Karolin	leány	Mária
Krkos Mária	fiú	Mihály
Dolniczi József Vendég K.	fiú	Halva szül.
Horváth Pál Kovács Julianna	fiú	István
Zubak János Bejánszki K.	leány	Auna
Lenárd Teréz	leány	Mária
Drienka József. Holí Franciska	fiú	János

Házasság.

Völegény és menyasszony neve	Vallása
Kratyina József Dohány Ilona	rkath. ref.
Abaffi Béla Lazarovics Mária	rkath.

Halalozás

Az elhunyt neve	Kora	A halál oka
Runa Béla	6 év	Béhurut
özv. Pató And ásné	89 év	Agg. végkim:
Varga Mária	18 hó	Béhurut
Skolnik Lukács	8 hó	Heveny béhurut
Kucna László	7 év	Agyh. gyulladás
Glatstein László	6 hó	Béhurut
Nyúl Margit		

Nyiltér.

**MOLL-FÉLE
SEIDLITZ-POR**

Enyhe, oldó háziszser mindazoknak, kik emésztés zavarokban és az illő életmód egyéb következményeiben szenvednek.
Egy eredeti doboz ára 2 korona.

Vidéki gyógyszerárakban kérjük Moll készítményeit.

**MOLL-FÉLE
SÓS-BORSZESZ**

Fájdalom csillapító bedörzsölés, to és erősítő elismert, régi jónimevű háziszser szaggatás és hűlésből származó mindenemű betegségek ellen.
Eredeti üveg ára 2 kor. 2 Kapható minden gyógyszerárban és drogeriában.

Főszékhely MOLL A. gyógyszerész
Ca. kir. udv. szállító, Bécs, I. Tuachbuen 9.

Thomassalakat

őszi és tavaszi szállításra kilópercenként 38 fillérért bérmentve bármely állomásra, ugyszintén superfosfát, kálisó, kairit és egyéb műtrágya féléket a legjutányosabban ajánl

Berceller Márton Ipolyság,
(Ingyen vegyelemezés.)

Intelligens,

idősebb leányt keresek gyermekek mellé pusztára, feltétlenül megbízható legyen és szeressen a gyermekekkel foglalkozni, a családhoz tartozóvak fogjuk tekinteni. Czim a kiadóhivatalban.

Germania

Életbiztosító Részv.-társ. Stettinben.

Alapítva: 1857-ben.

Magyarországi Igazgatóság; Budapest, Teréz-körút 39.

Biztosítási állomány 1910. év végén 1008 millió K.
Biztosítéki alap " " " 450 " "
Nyereménytartalék " " " 34 " "

A lévai piac részére lehetőleg óvadékképes főügynökség iránti ajánlatok az Igazgatósághoz Budapestre, vagy szervezési főtisztviselőnk Reisz Gyula urhoz, a lap kiadóhivatala címen intézendők.

Kiadó lakás.

A Zöldkert utca 11 számú házban egy három szobás lakás a z o n n a l kiadó. Bővebb értesítést ad JAROSS FERENC.

Kerestetik

október 1-i belépésre, földmivesiskolát végzett nős ispán, ki több évi gyakorlattal bír és ért a hizlaláshoz, cukorrépatermeléshez és tejgazdasághoz. Ajánlkozók küldjék bizonyítvány másolataikat, fizetési igényeik megjelölésével: Garamveszei Gazdaság, u. p. Nagysáró, Bars megye címre.

Szállítás és fuvarozás

valamint költözködések legfigyelmesebben és jutányos árban elvállal

Spitz Armin szállító
Léva, Szepesi u. 22.

Modern ház

a Kossuth-utcában (17), 4 szoba konyha, fürdő szoba, kamra, pincze, üvegezett folyosó melléképületben cselédszoba és mosó konyha, parkirozott udvar, gazdasági udvar kis zöldes kert, kút az udvaron, folyó év november hó 1-től bérbeadó, esetleg eladó. Feltételek TOKODY MRE vendéglősnél tudhatók meg.

„AZ OLLA” szakorvosok által megvizsgálva és legjobbnak minősítve van. Két évi jó állás. Ár ucatonként 4.—, 6.—, 8.— és 10. koroná

„OLLA” GUMMI

különlegesség. A tudomány mai állása szerint legjobbnak létez Gummil óvszer.

Az „OLLA” több mint 200 orvos által legmegbízhatóbbnak van ajánlva. Kapható az ország minden gyógyszerárán és jobb drogeriákba.

Követelje azonnal hogy a szállítója önnek csakis OLLA-t adjon és ne engedjen magának csekélyebb értékű silány utánzatot mint „ép oly jót” feldicsérni. Az elárúsító helyek kimutatását. Arjegyzéket és eredeti propaganda reklámat ingyen küld az

„OLLA” gummigyár Wien. H/437 Fraterstrasse 57 Kapható Léva: KNAPP I. drogeriájában és PICK EDE illatszeregy-üzletében.

Kiadó üzlet és lakás.

Kálnai-utca 23 számú házban **1 üzlet-helyiség** hozzávaló lakással és pincével és Ozman-téren szintén **1 üzlet** és lakás pincével és ugyancsak ott **1 lakás** (2 szoba, konyha s pince) is kiadó, Bővebbet **Monaco Mosenál, Léva.**

5219/1912. szám.

Teljes ellátás.

Léván a jövő tanévre teljes ellátásra elfogad polgári iskolai leányrót egy izr. tanító. Bővebb értesítéssel **X** a kiadóhivatal szolgál, **X**

**A borfogyasztó közönség
figyelmébe.**

Ajánlom kitünő minőségű boraimat
házhöz szállítva.

Börzsönyi zöld, fehér literenként 80 fl.
Balatonmelléki " " 100 " "
Neszemlyi Ó vörös " " 110 "

Helyben 5 liternyi rendelést házhöz szállítom. Telefonon is megrendelhető.

Mély tisztelettel
Fertikó József
városi fogadó.

Bérleti hirdetmény.

Léva r. t. város képviselőtestülete tervbe vette, hogy a városközi korcsmai helyiségben most Lang Bernát bérlő által gyakorolt korlátlan italméresi jogát továbbra is főtartja. miért a vasuti állomással szemben levő Loderer-féle házat Berger Lipót jelenlegi tulajdonostól megveszi, azt bére adja és a városi vendéglő megszüntetésével folyó évi szeptember 16-ik, esetleg november 1-ső napjától a korlátlan italméresi jogot ott gyakoroltatja.

Midőn ezt közhírré teszem, fölbivom azon pályázókat, akik az italméresi jog elnyerhetése tekintetében semmi személyes kifogás alá nem esnek, mikép az évi bérletre vonatkozó s a városi Tanácshoz címzett sajátkezű aláírásukkal s két tanu előttemezéssel ellátott írásbeli ajánlataikat 300 korona bántpénz letétele mellett a folyó július hó 30. ik napjának d. e. 11 órájáig a tanácsi iktatóban nyújtásuk be.

Utóajánlat nem fogadtatik el; a bérleti szerződés feltételei ugyanakkor ott alsírandók.

A város azért, hogy a bérlő elnyeri-e az italméresi jogot, semmi felelősséget nem vállal.

Léva, 1912. évi július hó 22.-én.

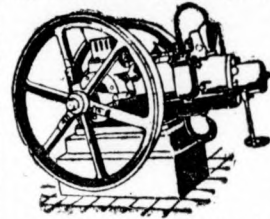
Bódogh Lajos

polgármester.

CLIMAX

nyersolajmotorok és lokomobilok 3-70 HP.

Magasnyomású nyersolajmotorok 15-150 lóerőig ::

legolcsóbb és legmegbízhatóbb üzemet biztosítják. Üzemköltség lóerőnként 1-2 fill. Állandóan zavartalan üzemlő - Pénzügyi felügyelet nélküli. Egyszerű kezelés! Sok száz gép üzembeli!

Költségvetések és árlapok díjmentesen.

Bachrich és Társa

betéttársaság motorgyári fióktelepe

BUDAPEST

VI. Váci-körút 59/tt

Ajánljuk :

legolcsóbb napi árak számításával elsőrendű, direkt forrásokból beszerzett fűszer- és gyarmatáruinkat,

valamint állandóan friss csemege-sajt, naponta érkező felvágott és egyéb csemegeáruinkat.

Közvetlen kávéimportunk folytan

k á v é i n k

ugy ár, mint minőség tekintetében versenyen kívüliek!

Legjobb Mauthner-féle kerti és vetemény magvak!

Gépolaj, gépkenőcs, tavottaszir carbolineum, aszfalt-fedéllemez, gummi- és aszbesztáru, petroleum, benzín, carbit és kátrány vegyi termékek, gyanta, kénpor, kék és zöld gáliz, raffia-háncs, min-

denemű festékáru, portland és románczement állandó nagy gyári raktára.

M. kir. marhasó és lőpor-áruda.

DISZKOSZORUK

fa- és érczkoporsók gyári áron!

VARRÓGÉPEK

5 évi jótállással

Kern Testvérek

fűszer-, csemege és vasnagykereskedése

Telefon 14. L É V A. Alapított 1881.

Ajánljuk továbbá ujonnan berendezett vasáruházunkat.

Állandó raktárt tartunk legfinomabb nickel, alumínium, email, öntött és lemez

konyhaedényekből,

egyensúly-, táblás és tizedes mérlegekből, legjobb minőségű sajtolt lapát, szél répavilla és répakiemelő, fejze csakány, kapaáru, fűrés, reszelő, metsző olló, ojtó kés, összes kerti, mezőgazdasági, méhészeti, tejgazdasági, bádogos- és kőmives szerszámok, épület- és butorvasalások olajozók, kenőszelenczék, gépszijak, szivattyúk, kendertömlők, tömítő anyagok, vízmentes ponyvák, csigafurók, kalapácsok, saluk, üllők, kereskedelmi öntvények stb. vascikkekben.

Legzélkezőbb többször csavart horg. drótfonatkerítés és tuskés huzal raktár.

Fényképészeti cikkek, kerékpárok, pneumatikok nagy raktára.

Szives megkeresésre készséggel szolgálunk speciális ajánlattal. Nagyban vételnél külön ajánlat.

Saját gyártmányú
acél szénavaágókésék
nagybani eladása.

KNAPP DÁVID

mezőgazdasági és varrógépek nagy raktára

Telefon szám: 33. **LÉVAN.** Telefon szám: 33.

Piactéren, nagy kiterjedésű gépraktárom céljára épült házamban nagy választéku

állandó gépkiállítás van berendezve.

Hazai gyártmányu gépek:

Világbiru „RAPID“ lánczos kutak. „Alfa Separator“ tej és vajgazdasági gépek. — Legjobb minőségű takarmánykamrák elkészítése és felállítása jutányos árakban. — Hofherr és Schrantz-téle gőzeséplő készletek, Ganz-féle motorok minden nagyságban, valamint minden e szakba vágó gépek és géprészek.

A legjobb és legtartósabb minőségű

kévekötelek

legolcsóbb beszerzési forrása

KERN TESTVÉREK

fűszer-, gyarmatáru- és vasnagykereskedése.

Árak lévai raktárból szállítva 1000 darabonként:

145 cm.	150 cm.	160 cm.
K 11.—	K 11.25	K 11.75

Vizmentes ponyvák, gépszijak, gépolajok valamint mindennemű gazdasági cikkek gyári áron.

TELEFON 14. sz.

Naponként friss teavaj.

Védjegy: „Horgony“.

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióának bizonyult háziszer, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult köszvényéknél, oszónál és meghűléseknél.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossak legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony“ védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K.—80, K.1.40 és K.2.— és úgyszólván minden gyógyszer-tárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest.

Dr. Richter gyógyszerára az „Arany oroszlanhoz“, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

A mesterdalnok.

Czipóm szép és tökéletes,
Benne járnai élvezetes,
Mert ha cipőt szegzek, varrok,
Rajt' van

kaucsuk sarok.

WASHALL

legjobb mosószer

Washall Company Wien
II. Kurzbaugasse 3.

Kapható: KNAPP drogeriában LÉVAN.

A jó tanács olcsó!

Vásároljon csakis jó mosószereket, mert csakis ezek olcsók a használatban, mivel kiadósak és a ruhát kimélik. Kérjük, hogy a bevásárlásnál figyeljen a „SCHICHT“ névre és a SZARVAS védjegyre, mert ezek védik meg ruhaneműjét cseké y értékű mosószerek által okozott rongálástól. Ezen védjegyek szavatolnak a tökéletes tisztaságért!

A ruha beáztatására a legjobb szer az „ASSZONYDICSÉRET“ mosópor.

A rossz tanács drága!

Ne kövesse azon rossz tanácsokat, melyek Önt „OLCSÓ“ s külsőleg a SCHICHT-„SZARVAS“ MOSÓSZAPPANHOZ hasonló mosószerek vásárlására akarják bírni. Az olcsó mosószerek a legdrágábbak és mindenkit óvnunk kell ilyenek használatától, mert ezek a legtöbb esetben tisztátalanok, inkább a ruhát és a kezeket támadják meg, mint a szennyet és a ruhának kellemetlen szagot adnak.

A ruha beáztatására a legjobb szer az ASSZONYDICSÉRET“ mosópor.